

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיפ.

עין משפט
נר מצוה

במ א מ"י פ"ג מהל'
נחלות הלכה א סמג
עשין לו טוש"ע ח"מ סי'
רעח סעיף ג:

רבינו גרשום

יעלוט בתי אבות קחשי
 וברכיו שאל הוה ליה
 ויחושש שאלה עמי ואמאי
 חשיב כנות שלפחד
 משמות איהו חרודש שני
 חלק כבורה. אלמא ארי
 ישראל מוחקת היה לה
 דאיהו ארי איהו ארי
 דאיהו ארי דאיהו הכבוד
 גוסטל ארי דאיהו כממוזק
 למאן דאמר ליוצאי מצרים
 נתקחתי. כותב
 אביו: הוה דהוה בר עשרים
 שבאבו אריז נטלו כשכל
 עצמן. אבל איהו
 עשרים דאיהו שפלים ניהו
 כותב כותב אביו: בחרות
 נחלה: בחרות אהלי.
 שהיה מוחזק בידן מטלטלין
 מהו רוצין לקבען אריז
 שני נטלו שני חלקים
 איהו כבורה של קרקע
 מפי שריאיה איהו ורפלו
 חבלי מנשה עשרה. דמשמע
 דבראין גופה נטלו חלק
 כבורה:

וּבְזִכְרוֹת אָבִי אֲמוֹתֵיהֶן. וְכֵן שְׁלֹאֲבִי אֲמוֹתֵיהֶן לֹא הָיוּ בָּנִים כִּי אֵם בָּנוֹת דָּלֵם לֹא כֵן הָיוּ בָּנִים יוֹרְשֵׁין וְאִם וְיָמִי הַחֲסִיד לֵהֵלֵךְ כִּגֹּן הָיוּ אֲחִים לֹאֲבִי אֲמוֹתֵיהֶם הָיוּ בָּנִים וְהַחֲסִידוֹת בָּנִים לֹאֲבִיֵּיהֶם וְחִלְקוֹן בָּשׂוּ: **הָאֵל** דְּהָיוּ בְּנֵי עֲשָׂרִים ב'ו'. בְּנֵיֵיהֶם אִי אֵתָּה מוֹלֵא שְׁלֹא הָיוּ בְּנֵי עֲשָׂרִים

כמו שפירש בקונטרס דלציעט קרע
נמי היתה מיד אחר המרגלים^א כמו
שהוצא מסדר עולם דקמתי אחר
ביאת מרגלים היתה צליעת קרע ואם
לא שסמוך היה מאי קא משמע ע
וכן משמע נמי מדמארי הן גוענו^ב
כולנו צדדנו^ב (במדבר פ) ומתרגם הא
מיינא קטילת חרבא הא מיינא
צליעת ארעא הא מיינא מתו צמותא
ששלשה מעשים הללו היו רזופין
מדמארי להו אהדדי וקטלת חרבא
היינו מעשה מרגלים כדכתיב (סד יד)
ויכנסו וגו' ואין להקשות אמאי
הולך ולומר צוקות אצי צדיהן לימא
צוקות צדיהן ממע דהיינו בני מרגלים
וצני המתלוננים עמאן דהאי מנא
אמא לשמועין דאפילו אותן שלא
נטלו מחמת עמאן שלא היו בני כ'
כשאלו לארץ ולא נטלו נמי צוקות
אבותיהן ממע כגון שמתו במדבר
ולא נטלו נמי ע"י חזרה שלא נולדו
להן שום בן עשה צן עשרים אפילו
הכי נטלו צוקות אצי צדיהן אע"פ
שלא להן מחמת מרגלים ומתלוננים
וא"ת אמאי לא קאמר הא והא
ליוצאי מצרים והא כשהיו צדיהן ממע
צני מרגלים ומתלוננים בני עשרים
כשאלו ממצרים דהיינו מחמת עמאן
שלא צא להן מכה מרגלים ומתלוננים
והא דקאמר צוקות אצי צדיהן
שלא היו אבותיהן בני עשרים ביציאת
מצרים ובשלמא אי הוה אמר דצנייהו
שמגולגלים

ממש של מרגלים ושל מתולוננים עמנו מיירי הכה שבאו לארץ הזה
ואתאי שפיר דלא הוה מצי למימר הא והא ליוצאי מצרים והא (ו) והא
דהוה בני עשרים כשיצאו דאם כן איך באו לארץ דבני עשרים כולן
מתו במדבר יש לומר דהשתא נמי דאיידי צבני צביהם לא מצי
לשנויי הכי דמשמע נמי דבאי הארץ נטלו בזכות עמנו ולא שאבותיהן
עמלו והורישו לכן: **מתיב** רבה רבי יהודה אומר בנות צלאפחד
נצטלו ארבעה חלקים שנאמר ויפלו בחיי מנשה עשרה. וקרא ע"כ
לא איירי ציתדות ואהלים אלא בחלוקה וליכא למימר דלמא תלתא
אחי דאבא הוו לאו דלא לא הוו שום חדוש דהא חלק בצורה לא
נטלו וא"כ לא הוה ליה לקרא לאחשביניהו אלא דבאי צבות גרידא
דנפרדי רב פפא לעיל אי טעלים הא חשיב טועא הוו:

יודע היה משה שבנות צלפחד יורשות הן. אע"פ שלא נאמר פירוש נחלה יודע היה משה מטעם דלקמן אם כן אנו גירסא אם כבת תמיים אמנו: **שנאמר** מחציתה מות יומת אב לא היה יודע באיזו מיתה נהרג. ואם תאמר למה היה מסתפק היה לו לדון בחוק כלל מיתה האמורה בתורה קטן חוק ויש לומר דמסבירא היה נראה לו שדון בסקילה כעובד ע"ז דכלל דוכתא (חולין ה.) אמר דדומה שבת לע"ז דהיינו מחלל שבת בפרהסיא לעובד ע"ז ואריך לומר דסבר כרבנן ולא כר"י דאי כר"י יהודה דאמר באלו הן הנשרפין (סנהדרין ק"ד פ:) עד שיודיעוהו באיזו מיתה הוא נהרג דלדידיה אמר תס דהוראת שעה היתה י" (דאם) כן לא ידע משה שדיני מיתות:

זקין צהן ולהכי נקט ימדות אהלים דודאי לכולן היו אהלים ואין
 יוכל שלשה חלקים דמתניתין בין במקרקעי בין במטלטלי מיידי
 לקיין בחבל וחלק בצורה מאלו ארבע חבלים היה: **מוחזקת היא.**
מתיה לכה ירושה: **יודע היה משה רבינו שצנוט אלפחד יורשו היה.**
שם שם לו חק ומשפט ומעשה דבנות אלפחד בעצמות מואב כסוף
 ת אחד מהם וכן אין לו עיין עליו [ובמזכר:] דהא בנות אלפחד משם למדו
 וכו'. ולא תאמר אם לא דברו בנות אלפחד ולא נחשיב מקושש היו
 ה מות חסרים מן התורה לפי שלא אירעו המעשים: **שמקושש**
 שלא היה יודע אם בסקילה חמורה אם בחנק הקל כדמפרש ראובן:

לעולם כפי אבות קא חשיב. ולא טפלים חוץ מבנות ללפחד דקחסיב
 ד' חלקים שלהן ואשמועינן דררשינן האי קרא דנתן חתן [במדבר כ] דמיניה
 נפקא לן ד' חלקים על ידי שאנו דורשין והעברת [שם] זו חלק כבורה
 אלהא אשמועינן דא"י מוחזקת היא לכה מצינאם מזרים ואף על פי

שעדיין לא נכנסו זה: הא. דקמני
זכות אבי אביהן אלל לא זכות
עומק: כמאן דאמר ליוצאי מצרים.
נחלקה הארץ ולא לנצי הארץ:
הא. דקמני זכות עממן כמ"ד לנצי
הארץ וכגון דהוו בני כ' כשנכנסו
לארץ: הא והא לנצי הארץ. דאע"ג
דרישא דהאיא בריתא דלעיל [קפ:] ליכא
לאוקומה אלל למאן דאמר ליוצאי
מצרים דקמני מרגלים יחשעו וכל
נטלו חלקם איכא למימר מוקמנא דר'
שמעון בן אלעזר היא דאית ליה
ליוצאי מצרים ולנצי הארץ [קפ:]: הא.
דקמני זכות עממן דהוו בני עשרים
כשצאו לארץ: הא. דקמני זכות אבי
אביהן: דלא הוו בני עשרים. כשצאו
לארץ. ובני בני המתלוננים קמיירי
שמעון בן אביהן שהיו בני המתלוננים
ממש כמדבר והם נשארו טפלים ולא
נטלו לעממן שעדיין לא הגיעו לכ'
וזכות אביהן ממש בני המתלוננים
אין להם ליעול שכן ממזרים לא
יאלו ולארץ לא צאו אלל זכות אבי
אבי אביהן דהיינו דאון המרגלים:
שיאלו ממזרים ויזין דתן בריתא
כרבי שמעון בן אלעזר מוקמינא לה
דאית ליה תרתי נמאלו אלו בני
בניהן יורשין אותן כבנות צלפחד
שירשו בנכסי חפר זקס ואע"ג
דחשיבי כטפלים דעלמא דלענין ירושת
אביהן שהיו מיוצאי מצרים לא בעינן
דני כ' כניסמא לארץ וחזרה ליכא
למימר דהא רבי שמעון בן אלעזר

לית ליה חזרה דמהיכא חיתי הא משמע ליה קראי תרווייהו לגופייהו ואפילו אס תמצי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה דנטלו בזכות אבי אביהן ע"י חזרה כגון שסיו להם למתולוגנים אחיס שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא מתו במדבר דהא לא נגזרה גזירה על פחות מבן כ' (קבא:) וכשנטלו חלקם בדרך החזירו אלל קראי אביהן מה עשו האבות חזרו והורישו נכסיהן לכל יולאי יריבין צין (לא) המתולוגנים צין לבני בני המתולוגנים דכוון יולאי חלליהן היו וחולקים אחי המתולוגנים עם בני נכדיהן בשוה לדע"ג דטפלים לא שקלי בנפשיהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בזנות אלפחד דהוו להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקו עם אחי אביהן בזנכא חפר. והבנים דקתני היינו בני הבנים דבן בנו של אדם קרוי בנו כדאמרין לקמן במי שמת (דף קמג:) ואבי אבי אביהן קרי ליה אבי אביהן דבבני המתולוגנים עצמן ליכא למימר דלא חזרו בני עשרים קרימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומתא דבדור עולם אחרי בואת מרגלים היתה בליעתו של קרח ובו ביום נשפרו המתולוגנים נמאלו שבניהן כשבאו לארץ הוו בני ל"ח שנה שכן עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת.) ולפי האי לישנא בתרא לית להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל מרגלים והאי קרא דחיו מן האנשים לא דריש ליה אלא כפשטיה. (ת.): ראוייה היה. לחפר וללפחד משמתו במדבר אבל לא הוחזקו בה מעולם אביהם לא בזה לארץ: ואין הצורך טעל בראי. לקמן בפירקין (דף קבד:) מי פסודם אהלים. כלומר במטלטלין שיהיה להם במדבר כגון ימדות שחוקעין בהן אהלים ושאר מטלטלין שהן אדם במדבר בלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בבו לבד מחלק בכורה דמיירי במטלטלי: חבלי מנשה. היינו קרקע ש יולאי מזגרים כדכתיב [שמות י] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אנכי כמו בן שהרי דיין נטעו בנחלה כדאמרין בסנהדרין (דף קיג.) וכדכתיב [המ'] שנה ועוד ליכא למילף מפרשת יבמין שהבת כבן כדכתיב [דברים יח] בללקמן (ע"ג) אם כבן אנו נירש ואם לאו תתיבס אמו: וראוייה הים שמי ופאח הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר דהיינו במינס. ואח על גב דכתיב [מדבר טו] כי לא פאח מה יעשה לו היינו

(א) [לעיל ינה. לקמן קכג: קכה:
קמה: יבמות כד: זכורות
נא: (ז) סנהדרין ח, א) שם עח:
[ע"ש], (ד) שם ח,
(ה) [המתאוננים רש"ש],
(ו) [רש"ל מ"ח], (ז) [ז"ל ואם],

תורה אור השלם

1 ויפלו חבלי מנשה
עשרה לבד מארץ הגלגל;
ותבקען אשר מעבר לירדן;
יהושע יז ה

2 ושמרתם את השבת כי
קדש הוא לכם מחלליה;
מות יומת כי כל העשה בה
מלאכה ונכרתה הנפש
ההוא מקרב עמיה;
שמות לא יד

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה הא דהו וכו'
הן גוענו אבדנו כולנו:
(ב) בא"ד הא והא ליוצאי
מצרים והא דהו כל"ל ומצת
והא נמחק:

מוסף רש"י

ואין הבכור נוטל בראוי
 כבמורחזק. צנכסס שלא היה
 אציהן מוחזק בשעת מיתמו
 אבל ראויין היו ליפול לו
 צירושא ויפלו להן לאחר זמן.
 אין הבכור נוטל פי שנים צהן
 (בבכורות נא:).

מוסף תוספות

א. והלא המרגלים מתו בשנה השנית שבאו במדבר ובניהם נשתהו שם אח"כ שלשים ותשע שנים. ריטב"א.